

دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف و عملکرد اساتید راهنما

حسین ابراهیمی پور^۱، رحیمه ارازی^۲، زهرا شادانام^۳، سمیه نصراللهی^۴، صدیقه ابراهیمی پور^۵، الهه لعل منفرد^۶

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۴/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۲/۱۹

چکیده

مقدمه: مواجهه با تغییرات قابل توجهی که دانشجویان در محیط دانشگاه نسبت به زندگی قبل از آن دارند، استفاده از اساتید راهنما و مشاور را برای آنان اجتناب ناپذیر نموده است. هدف از این مطالعه بررسی دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت مشهد در مورد وظایف و عملکرد اساتید راهنما در سال ۱۳۹۲ بود.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی - مقطعی، نظرات ۹۷ نفر از دانشجویان دانشکده بهداشت به روش طبقه ای و تصادفی ساده با استفاده از پرسشنامه پژوهشگر ساخته، مشتمل بر ۳۴ گویه در سه قسمت دموگرافیک، دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف و عملکرد اساتید راهنما بررسی گردید. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، آزمون‌های t مستقل و آنالیز واریانس، با کمک نرم افزار SPSS در سطح معنی دارد ۰/۰۵ تحلیل شدند.

یافته‌ها: وظایف مهم اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان به ترتیب اولویت شامل: «آشنا کردن دانشجو با مقررات دانشگاه» ($3/9 \pm 1/4$)، «پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجو» ($3/2 \pm 1/4$)، «آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت» ($2/97 \pm 1/4$) بوده است و عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان ۱۰/۳ درصد خوب و ۵۶/۷ درصد متوسط و ۳۳ درصد ضعیف بر آورد شد.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج بدست آمده از پژوهش دانشجویان نسبت به وظایف اساتید راهنما دیدگاه خوبی داشتند اما عملکرد آنان نتوانسته بود جایگاه رضایت بخشی را بین دانشجویان بدست آورد، بنظر می‌رسد در جهت بهبود این مسئله باید مشاوره تحصیلی به عنوان یک موضوع تخصصی در نظر گرفته شده و ضمن آموزش اساتید، ارتباط بین واحدهای مشاوره دانشگاه و اساتید مشاوره تسهیل گردد.

کلید واژه‌ها: استاد راهنما، دانشکده، دانشجو

مقدمه

مشاوره و راهنمایی به عنوان یک فعالیت منظم و سازمان یافته، در سال ۱۹۰۸ میلادی در شهر بوستون آمریکا و بوسیله فردی به نام پارسونز که به پدر راهنمایی حرفه‌ای مشهور است آغاز شد و به مجموعه فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که در آن فردی را در غلبه بر مشکلاتش یاری نمایند و به او بیاموزند که خویشتن را بشناسد و روابط خود را با دیگران درک کند. استاد راهنما، معمولاً یک عضو هیات علمی است (۱) که با تسلط به کلیه آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی، فرهنگی،

* نویسنده مسئول: الهه لعل منفرد، گروه بهداشت و مدیریت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

elm_monfared@yahoo.com

حسین ابراهیمی پور، مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، گروه بهداشت و مدیریت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

رحیمه ارازی، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه بهداشت و مدیریت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

زهرا شادانام، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه بهداشت و مدیریت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

سمیه نصراللهی کارشناس مدیریت آموزشی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

صدیقه ابراهیمی پور، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

پژوهشی و مشاوره، خدمات راهنمایی و مشاوره را به عنوان یک مسئولیت مهم حرفه‌ای انجام داده (۲، ۳) و دانشجو را بطور مرتب از نظر پیشرفت تحصیلی مورد ارزیابی قرار می‌دهد (۴).

جوانانی که علاقه مند به ادامه تحصیلات دانشگاهی در دانشگاه هستند، با شروع زندگی دانشجویی تغییرات زیادی در وضعیت زیستی، اجتماعی، اخلاقی، روانی و فرهنگی آن‌ها بوجود می‌آید و دوری از خانواده، قطع وابستگی‌های عاطفی، زندگی خوابگاهی، برخورد با فرهنگ‌های مختلف، تغییر کردن محیط تحصیلی، عدم اعتماد بین فردی، تغییر محتوای دروس، قرار گرفتن در محیط دانشگاهی همه این مسائل جوانان دانشجو را در شرایط جدیدی قرار می‌دهد که متفاوت از شرایط قبلی آن‌هاست، بطوریکه در زمینه‌های متعددی از جمله منزلت اجتماعی استاد و دانشجو، رشد و بلوغ جسمی و

اجتماعی و غیره با مشکلات گوناگون مواجه می‌شوند (۱، ۳، ۵، ۶) برخی از دانشجویان با توجه به نحوه تربیت و تکامل خود یا تجربه بحران‌های گذشته، خود را به سرعت با شرایط جدید تطبیق داده اما برخی دیگر قادر به انطباق و سازگاری موثر با این شرایط نمی‌باشند و همین موضوع باعث خدشه‌دار شدن بهداشت روانی و افت عملکرد آنها در موقعیت دانشجویی و تحصیلی می‌شود، راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانشجویان در کاهش مشکلات آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. بطوریکه یافته‌های مطالعه Stewart و Coll نشان می‌دهد که مشاوره تاثیر مهمی در کسب و ارتقای خود پنداری مثبت، افزایش مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت دانشجویان دارد (۷).

مشاوره رابطه‌ای پویا و هدفمند است، مشارکت استاد و دانشجو با روش‌های منطبق بر نیازمندی‌های دانشجو (۸) و عواملی مثل ارتباطات مطلوب بین دانشجویان و اساتید، بویژه اساتید راهنما و توجه به وضعیت تحصیلی و مسایل دانشجویان در پیشگیری از مشکلات آموزشی و تحصیلی آنها موثر است. استاد راهنما از طریق افزایش تلفیق اجتماعی و آکادمیک در داخل محیط دانشگاه تأثیر مستقیم بر روی موفقیت دانشجو دارد. او به دانشجو کمک می‌کند تا برنامه آموزشی خود را با موفقیت به اتمام برساند و نیز فرصت‌های لازم برای پیشرفت را برای وی فراهم می‌سازد (۳). بدیهی است عدم راهنمایی و یا ارائه مشاوره ناکافی و نامناسب نه تنها دستیابی به اهداف آموزشی و مهارت‌های حرفه‌ای فراگیران را دچار اختلال می‌نماید بلکه زیان‌های جبران ناپذیر را از نظر تامین نیروی انسانی واجد شرایط برای جامعه به همراه دارد (۹).

از آنجا که دانشگاه‌ها مسئولیت تربیت و پرورش دانشجویان را برعهده دارند لزوم وجود برنامه ارائه مشاوره و راهنمایی تحصیلی برای دانشجویان در دانشگاه از شروع تحصیل تا دستیابی به اهداف عالی خود کاملاً مشهود است (۱۰). مشاوره علیرغم تاکید سیستم آموزشی و آیین نامه‌های مربوطه، مبتلا به یک خلا اجرایی است و نه تنها از دانشجویان بلکه از سوی اساتید مشاوره نیز مورد استقبال جدی قرار نگرفته است و این

امر دستیابی به هدف مهم حمایت و راهنمایی دانشجویان را دشوار می‌سازد (۱۱) از طرف دیگر تحقیقات انجام شده در خصوص مشکلات روانی، عاطفی، اجتماعی دانشجویان، اهمیت و ضرورت اقدام جدی و سازمان یافته‌ای را در انتخاب اساتید مشاور به منظور فائق آمدن بر مشکلات قابل پیشگیری و افت تحصیلی ناشی از آنها را مطرح می‌نماید (۸) تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که اساتید راهنما موفقیت کاملی در ارائه مشاوره و راهنمایی دانشجویان بنا به نظر دانشجویان نداشته‌اند (۱، ۳، ۸، ۱۲)، لذا این مطالعه با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد وظائف و عملکرد استاد راهنما در دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مشهد، انجام شد.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی-مقطعی، ۹۷ نفر از دانشجویان دانشکده بهداشت، به روش طبقه‌بندی با تخصیص متناسب بر مبنای رشته تحصیلی و تصادفی ساده از بین دانشجویان مشغول به تحصیل در رشته‌های بهداشت حرفه‌ای، بهداشت محیط، بهداشت عمومی، آموزش بهداشت، مدیریت بهداشت خدمات درمانی و آمار زیستی انتخاب شدند. دانشجویان مهمان و انتقالی و ترم یک در مطالعه شرکت داده نشدند. روش جمع‌آوری داده‌ها به این صورت بود که پژوهشگر به کلاس دانشجویان مراجعه و بعد از معرفی خود، تبیین اهداف مطالعه و کسب رضایت شفاهی برای شرکت در مطالعه، پرسشنامه مربوط به وظایف و عملکرد اساتید راهنما در اختیار دانشجویان قرار داده شد و سپس پرسشنامه تکمیل شده توسط دانشجویان تحویل گرفته شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته ساخته دیدگاه دانشجویان در مورد عملکرد و وظایف اساتید راهنما بود که روایی و پایایی آن در مطالعه جبرائیلی و همکاران سنجیده شده است (۳) ولی جهت اطمینان بیشتر روایی آن به صورت محتوایی با نظر اساتید و پایایی آن با محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۹۶ بدست آمد. این پرسشنامه با ۳۴ گویه دارای سوالات مشخصات فردی و دموگرافیک دانشجویان شامل: سن، جنس، رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی و گروه آموزشی، دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف اساتید راهنما و دیدگاه

دانشجویان نسبت به عملکرد اساتید راهنما بود. سوالات دیدگاه دانشجویان نسبت به وظایف اساتید راهنما در قالب ۲۰ سؤال مطرح شد که دانشجویان میزان اهمیت هر یک از وظایف را با استفاده از طیف شش درجه‌ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد به ترتیب با امتیاز ۱ تا ۶) مشخص نمودند. حاصل جمع نمرات ۲۰ سؤال پرسشنامه به عنوان نمره این بخش از حداقل ۲۰ و حداکثر ۱۲۰ محسوب گردید.

سوالات دیدگاه دانشجویان در مورد عملکرد اساتید راهنما در قالب ۱۴ سؤال مطرح گردید و دانشجویان میزان عملکردهای مطرح شده را با استفاده از طیف شش درجه‌ای لیکرت (خیلی ضعیف تا خیلی خوب با امتیاز ۱ تا ۶) مشخص نمودند. حاصل جمع نمرات ۱۴ سؤال به عنوان نمره این بخش محسوب که حداقل ۱۴ و حداکثر ۸۴ بود که پس از تبدیل نمره‌ها به درصد، امتیازهای کمتر از ۳۳/۴ درصد نمره قابل کسب در گروه ضعیف و ۳۳/۴ تا ۶۶/۷ درصد در گروه نسبتاً مطلوب و ۶۶/۷ درصد و بیشتر در گروه مطلوب طبقه‌بندی شد. یافته‌ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آزمون‌های آماری t و آنالیز واریانس یکطرفه (ANOVA) و با کمک نرم افزار آماری SPSS.Ver.16 در سطح معنی داری ۰/۰۵ تحلیل شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۷۰ نفر از دانشجویان دختر (۷۲/۲ درصد) و ۲۷ نفر پسر (۲۷/۸ درصد) بودند. ۳۴ نفر در رشته بهداشت عمومی (۳۵/۱ درصد)، ۳۰ نفر بهداشت محیط (۳۰/۹ درصد)، ۱۶ نفر در رشته بهداشت حرفه‌ای (۱۶/۵ درصد)، ۵ نفر در رشته ارشد آموزش بهداشت (۵/۲ درصد)، ۳ نفر در رشته ارشد آمار (۳/۱ درصد)، ۵ نفر در رشته ارشد محیط (۵/۲ درصد)، ۴ نفر در رشته ارشد مدیریت (۴/۱ درصد) بودند. در

این پژوهش ۱۶/۵ درصد در مقطع کاردانی، ۶۶ درصد در مقطع کارشناسی و ۱۷/۵ درصد در مقطع کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل بودند. که میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه ۲۳/۰۵±۳/۹ سال بود.

دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت مشهد در مورد وظایف مهم اساتید راهنما به ترتیب اولویت شامل: «آشنا کردن دانشجو بامقررات دانشگاه»، «پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجو» و «آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت» می‌باشد (جدول ۱)، نتایج نشان می‌دهد بهترین عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان به ترتیب شامل «امضا و کنترل فرم انتخاب واحد و سایر فرم‌ها»، «حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده» و «امکان گرفتن مشاوره خارج از برنامه اعلام شده در مورد مشکلات غیر منتظره» می‌باشد (جدول ۲). میانگین نمره کل عملکرد ۴۳/۲±۱۴/۸ بود. بطور کلی نحوه عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت مشهد ۱۰/۳ درصد مطلوب و ۵۶/۷ درصد نسبتاً مطلوب و ۳۳ درصد نیز ضعیف بر آورد شد.

در خصوص متغیر جنس دانشجویان، آزمون آماری t مستقل رابطه معنی داری را با دیدگاه آنان در مورد وظایف اساتید راهنما نشان داد ($t= ۲/۵$ ، $p= ۰/۰۱$). همچنین آزمون آماری (ANOVA) رابطه معنی داری را بین دیدگاه دانشجویان در مورد وظایف اساتید راهنما با مقطع تحصیلی ($f= ۲/۱۰$ ، $p= ۰/۰۰$) و رشته تحصیلی ($f= ۴$ ، $p= ۰/۰۰۲$) نشان داد از طرفی بین دیدگاه دانشجویان در مورد عملکرد اساتید راهنما با مشخصات رشته تحصیلی آزمون آماری (ANOVA) رابطه معنی داری را نشان داد ($f= ۳/۵$ ، $p= ۰/۰۰$)، اما آزمون آماری رابطه معنی داری بین دیدگاه دانشجویان در مورد عملکرد اساتید راهنما با جنس و مقطع تحصیلی آنان نشان نداد.

جدول ۱- توزیع فراوانی هر یک از گزینه‌های وظایف اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت مشهد

وظایف اساتید را هنما	خیلی کم		کم		تقریباً کم		تقریباً زیاد		زیاد		خیلی زیاد		میانگین و انحراف معیار
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
ارائه راهنمایی در زمینه شغل و ادامه تحصیل	۲۱/۶	۲۲	۲۲/۷	۲۲	۲۷/۸	۲۷	۲۲/۴	۲۲	۲/۲	۲	۳/۱	۳	۲/۷±۱/۲
ارزیابی وضعیت تحصیلی فعلی دانشجو	۸/۱۷	۱۸	۲۰	۲۸	۳۰	۲۸	۸/۱۷	۱۶	۱۰	۱۰	۴/۴	۶	۲/۸±۱/۳
هدایت و نظارت بر انتخاب واحدهای درسی	۱۹/۳	۱۹	۱۳/۶	۲۸	۲۷/۳	۲۸	۲۷/۳	۲۴	۹/۱	۸	۳/۴	۴	۳±۱/۳
شناخت استعدادها بالقوه دانشجو	۳۰/۳	۲۷	۱۳/۵	۲۶	۲۹/۲	۲۶	۱۶/۹	۱۵	۷/۹	۷	۲/۲	۲	۲/۵±۱/۳
حضور منظم برای مشاوره	۸/۲۵	۲۷	۹/۱۶	۱۶	۶/۲۳	۲۱	۵/۲۲	۲۲	۶/۵	۵	۶/۵	۵	۲/۷±۱/۴
آشنا کردن دانشجو با مقررات دانشگاه	۱۰/۳	۱۰	۶/۲	۱۳	۱۳/۴	۱۳	۳۲	۳۱	۲۱/۶	۲۱	۱۶/۵	۱۶	۳/۹±۱/۴
کمک به دانشجو جهت پیشرفت تحصیلی	۱۷	۱۵	۲۱/۶	۱۹	۲۶/۱	۲۳	۱۹/۳	۱۷	۱۰/۲	۹	۵/۷	۵	۲/۹±۱/۴
ارزیابی وضعیت تحصیلی گذشته دانشجو	۲۳/۳	۲۱	۲۵/۶	۲۳	۲۷/۸	۲۵	۱۴/۴	۱۳	۷/۸	۱۷	۱/۱	۱	۲/۵±۱/۲
اعلام مشکلات دانشجو به مدیر گروه	۲۲/۵	۲۰	۱۶/۱	۱۵	۲۷	۲۴	۲۱/۳	۱۹	۴/۵	۴	۷/۹	۷	۲/۸±۱/۴
بررسی زمینه‌های احتمالی افت تحصیلی	۱۸/۲	۱۶	۱۷	۱۵	۴۰/۴	۳۶	۱۷	۱۵	۲/۳	۲	۴/۵	۴	۲/۷±۱/۲
مشورت با کارشناسان برای کمک به دانشجویان	۲۵/۶	۲۲	۱۵/۱	۱۳	۳۱/۴	۲۷	۱۶/۳	۱۴	۳/۹	۸	۳/۲	۲	۲/۶±۱/۳
شرکت در جلسات اساتید راهنما	۲۰	۲۳	۲۰	۱۷	۲۳/۵	۲۰	۱۶/۵	۱۴	۱۱/۸	۱۰	۸/۲	۱۰	۲/۹±۱/۵
تهیه گزارش عملکرد در پایان هر نیمسال	۲۰/۹	۱۹	۱۴	۱۲	۲۹/۱	۲۵	۲۳/۳	۲۰	۵/۸	۵	۷	۶	۲/۹±۱/۴
معرفی دانشجویان به واحدهای مختلف برای رفع نیازها	۲۶/۱	۲۶	۱۲/۵	۱۱	۲۱/۶	۲۱	۲۵	۲۲	۸	۷	۶/۸	۶	۲/۹±۱/۵
معرفی دانشجویان به مسئولین دانشکده برای تشویق و رفع نقاط ضعف	۲۷/۱	۲۵	۱۴/۱	۱۲	۲۳/۵	۲۰	۲۴/۷	۲۱	۸/۲	۱۰	۲/۴	۲	۲/۷±۱/۴
امضای فرم‌های انتخاب واحد و سایر فرم‌ها	۲۱/۷	۲۱	۲۳/۷	۲۳	۲۱/۳	۲۱	۱۶/۹	۱۵	۱۰/۱	۹	۹/۳	۹	۲/۹±۱/۵
پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجو	۱۶/۸	۱۶	۱۰/۵	۱۰	۳۱/۷	۳۰	۲۲/۱	۲۱	۱۳/۷	۱۳	۵/۳	۵	۳/۲±۱/۴
آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت	۲۱/۲	۲۱	۱۶/۷	۱۶	۲۲/۹	۲۲	۲۸/۱	۲۷	۲/۱	۲	۸/۳	۸	۲/۹±۱/۴
توجه به استرس‌های دانشجو و در صورت نیاز ارجاع به مراکز مشاوره	۲۹/۲	۲۸	۱۴/۶	۱۴	۳۱/۳	۳۰	۱۳/۵	۱۳	۸/۳	۸	۳/۱	۳	۲/۶±۱/۴
اطلاع دادن به خانواده دانشجو در زمینه مشکلات وی	۳۸/۵	۳۷	۱۲/۵	۱۲	۲۴	۲۳	۸/۳	۸	۱۲/۵	۱۲	۴/۱	۴	۲/۵±۱/۵

جدول ۲- توزیع فراوانی هر یک از گزینه‌های عملکرد اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت مشهد

عملکرد اساتید راهنما	خیلی ضعیف		ضعیف		تقریباً ضعیف		تقریباً خوب		خوب		خیلی خوب		میانگین و انحراف معیار
	تعداد	٪	تعداد	٪	تعداد	٪	تعداد	٪	تعداد	٪	تعداد	٪	
اعلام ساعت برنامه مشاوره	۱۸	۱۸/۸	۱۹	۱۹/۸	۱۴	۱۴/۶	۳۱	۳۲/۶	۶	۶/۳	۸	۸/۳	۳/۱±۱/۵
حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده	۱۲	۱۳/۱	۱۳	۱۴/۳	۱۷	۱۸/۷	۲۸	۳۰/۸	۱۳	۱۴/۳	۸	۸/۸	۳/۴±۱/۴
برگزاری برنامه مشاوره به طور منظم	۲۰	۲۱/۱	۲۳	۲۴/۲	۲۳	۲۴/۲	۱۴	۱۴/۷	۵	۵/۳	۱۰	۱۰/۵	۲/۹±۱/۵
صحبت استاد مشاور با دانشجو در مورد مقررات و ضوابط آموزشی	۱۵	۱۶/۱	۲۴	۲۷	۱۷	۱۹/۱	۱۷	۱۹/۱	۱۰	۱۱/۲	۶	۶/۷	۳±۱/۴
امضا و کنترل فرم انتخاب واحد و سایر فرم‌ها	۱۱	۱۰/۲	۸	۹/۱	۱۲	۱۲/۵	۳۲	۳۴/۱	۱۳	۱۳/۴	۱۸	۲۰/۵	۳/۹±۱/۵
مرفی دانشجو به واحدهای مربوطه برای رفع نیازهای وی	۲۱	۲۳/۲	۱۴	۱۵/۶	۱۸	۲۰	۲۵	۲۷/۸	۶	۶/۷	۶	۶/۷	۲/۹±۱/۴
مشورت استاد مشاور با سایر کارشناسان در مورد مشکلات موجود	۱۸	۲۰/۵	۱۳	۱۴/۸	۲۴	۲۷/۳	۱۸	۲۰/۵	۶	۶/۸	۹	۱۰/۲	۳±۱/۵
نقد پیشرفت تحصیلی دانشجو	۲۱	۲۳/۶	۱۵	۱۶/۹	۲۱	۲۳/۶	۱۴	۱۵/۷	۱۱	۱۲/۴	۷	۷/۹	۲/۹±۱/۵
نقد افت تحصیلی دانشجو	۱۸	۲۰/۷	۱۵	۱۷/۲	۲۵	۲۸/۷	۱۶	۱۸/۴	۱۱	۱۲/۶	۲	۲/۳	۲/۸±۱/۳
اقدام استاد مشاور در جهت تشویق دانشجویان به رفع نقاط ضعف تحصیلی	۱۹	۲۲/۱	۱۲	۱۴	۲۳	۲۶/۷	۱۷	۱۹/۱	۱۱	۱۲/۸	۴	۴/۷	۲/۹±۱/۴
بی‌اطلاعی استاد مشاور از مقررات آموزشی و ارجاع دانشجو به آموزش جهت کسب اطلاع	۱۶	۱۷	۲۱	۲۲/۳	۲۰	۲۱/۳	۲۹	۳۰/۹	۵	۵/۳	۳	۳/۲	۲/۹±۱/۳
امکان گرفتن مشاوره خارج از برنامه اعلام شده در مورد مشکلات غیر منتظره	۱۵	۱۶/۱	۱۵	۱۶/۱	۲۳	۲۴/۷	۲۴	۲۵/۸	۱۱	۱۱/۸	۵	۵/۴	۳/۱±۱/۴
راهنمایی دانشجو در مورد مشکلات غیر آموزشی	۲۰	۲۱/۳	۱۴	۱۴/۹	۲۳	۲۴/۵	۲۰	۲۱/۳	۸	۸/۵	۹	۹/۶	۳±۱/۵
بررسی وضعیت تحصیلی دانشجو در پایان هر نیمسال	۲۱	۲۲/۳	۱۳	۱۳/۸	۲۶	۲۷/۷	۲۲	۲۳/۴	۹	۹/۶	۳	۳/۲	۲/۹±۱/۳

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر دیدگاه دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد اهمیت وظایف و عملکرد اساتید راهنما مورد مطالعه قرار گرفت، که طبق دیدگاه آنها و به ترتیب اولویت، موارد «آشنا کردن دانشجو با مقررات دانشگاه»، «پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجو» و «آماده سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت» جزء مهم‌ترین وظایف استاد راهنما بود. شاید بتوان گفت بدلیل اینکه دانشجویان از محیط دبیرستان وارد محیط دانشگاه می‌شوند، عدم آگاهی با قوانین و مقررات، وضعیت تحصیلی و آماده شدن برای پذیرش مسئولیت را جزء مهم‌ترین دغدغه‌های خود می‌دانند که انتظار

می‌رود با کمک اساتید راهنما بتواند به حل این مسایل دست یابند، هم‌راستا با این نتایج جبرائیلی و همکاران در بررسی وظایف و عملکرد اساتید راهنما به این نتیجه دست یافتند که راهنمایی دانشجو در زمینه شغل و ادامه تحصیل، ارزیابی وضعیت تحصیلی مهم‌ترین وظایف اساتید راهنما از دیدگاه دانشجویان است (۳) همچنین مطالعه مجاهد و همکاران هم نشان داده است که بررسی وضعیت تحصیلی و رفع مشکلات آموزش از مهم‌ترین وظایف استاد راهنما از دید دانشجو است و بیشترین علت مراجعه دانشجو به استاد راهنما را کسب آگاهی از مقررات و آیین‌نامه‌های آموزشی می‌دانند (۱۳). ۶۳/۳ درصد دانشجویان در مطالعه آقاجانی به موثر بودن مداخله

اساتید راهنما در حیطه‌های تحصیلی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی و همچنین انتقال اطلاعات و مقررات و آیین‌نامه‌های آموزشی اشاره کرده اند و آن‌ها را جزء مسئولیت استاد راهنما می‌دانند (۸).

از یافته‌های دیگر این مطالعه معنی دار بودن تفاوت دیدگاه دانشجویان دختر و پسر نسبت به میزان اهمیت وظایف اساتید راهنما بود بطوریکه دانشجویان پسر با توجه به این‌که در اقلیت بودند، دیدگاه مثبت‌تری نسبت به وظایف اساتید راهنما داشتند که هم‌راستا با مطالعه آقاجانی و همکاران (۸) و مغایر با یافته‌های مطالعه هزواهی و همکاران و جبرائیلی و همکاران بود. در این مطالعات دختران دیدگاه مثبت‌تری نسبت به اهمیت وظایف اساتید راهنما داشتند (۲، ۳). این مسئله شاید به این خاطر است که دانشجویان پسر به دلیل در اقلیت بودن در اکثر رشته‌های تحصیلی رغبت زیادی به طرح مشکلات خود در گروه و کلاس ندارند و بیشتر به صورت فردی مشاوره انجام می‌دهند به همین دلیل نسبت به دانشجویان دختر اهمیت بیشتری برای وظایف اساتید راهنما قائل هستند و یا شاید بدلیل کمتر بودن دانشجویان پسر، اساتید راهنما، زمان بیشتری برای مشاوره به آنان اختصاص می‌دهند.

تفاوت معنی‌داری در دیدگاه دانشجویان از نظر مقطع تحصیلی و رشته تحصیلی نسبت به اهمیت وظایف استاد راهنما دیده نشد که نتایج مطالعه جبرائیلی هم موید چنین موضوعی بود (۳). که می‌تواند به دلیل عدم آگاهی دانشجویان نسبت به اهمیت وظایف اساتید راهنما باشد.

در این پژوهش طبق دیدگاه دانشجویان، عملکردهای «حضور استاد مشاور در ساعات اعلام شده» و «امکان گرفتن مشاوره خارج از برنامه اعلام شده در مورد مشکلات غیر منتظره» خوب ارزیابی شده است، مطالعه جبرائیلی و همکاران نیز مواردی از جمله ساعات برنامه مشاوره و امکان دستیابی به اساتید در ساعات اعلام شده را از دید دانشجویان خوب ارزیابی کرده‌اند (۳).

در این مطالعه میزان عملکرد اساتید راهنما در حد نسبتاً مطلوب ارزیابی شده است که این موضوع با نتایج مجیدی در دانشگاه بابل و ادهمی در دانشگاه کرمان، جبرائیلی در دانشگاه تبریز، گله دار و شکورنیا در دانشگاه اهواز و هزواهی در دانشگاه علوم پزشکی همدان همخوانی ندارد، همه مطالعات فوق حاکی از رضایت نسبتاً کم دانشجویان در وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی اساتید مشاور که به نوعی اساتید نتوانسته بودند نمره قابل قبولی را از ارائه مشاوره و راهنمایی بدست

آورند (۱، ۳، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۱) که این اختلاف نتایج را شاید بتوان به تفاوت‌هایی که در درک دانشجویان از مسئولیت اساتید راهنما و همچنین اختلاف در توقعات دانشجویان از عملکرد اساتید راهنما نسبت داد و با نتایج مطالعه آقاجانی و همکاران در دانشگاه سمنان همخوانی دارد (۸) و مطالعه Legutko نشان داد که اساتید مشاور در کالج‌های دانشگاه‌های آمریکا افرادی قابل دسترس در موقع نیاز هستند (۱۵)، همچنین در مطالعه‌ای دیگر در آمریکا نشان می‌دهد که ۶۲/۵ درصد از دانشجویان ارتباط مثبت و سازنده‌ای را از مشاوره با اساتید خود دارند (۱۶).

از دیگر یافته‌های این مطالعه عدم وجود رابطه معنی دار بین جنس دانشجویان با دیدگاه آن‌ها در مورد عملکرد اساتید راهنما بود که جبرائیلی و همکاران (۳)، کبیرزاده (۱۷) و هزواهی (۲) هم در مطالعات خود به این نتیجه رسیده‌اند که ارتباطی بین رضایت دانشجو از وضعیت راهنمایی اساتید با جنسیت آن‌ها وجود ندارد و در بررسی عملکرد اساتید راهنما بر حسب متغیر مقطع تحصیلی مشخص شد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما در این راستا، مطالعه مجاهد و همکاران در دانشگاه یزد نشان داد که اکثر دانشجویان مقطع دکتری و دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و دندان پزشکی نسبت به دانشجویان سایر دانشکده‌ها، عملکرد اساتید راهنما را ضعیف ارزیابی کرده‌اند به طوری که اختلاف معنی‌داری بین متغیر دانشکده محل تحصیل با دیدگاه دانشجویان با عملکرد اساتید راهنما وجود دارد (۱۳) که این تفاوت می‌تواند ناشی از این موضوع باشد که مجاهد بررسی خود را بین مقاطع تحصیلی دانشکده‌های مختلف انجام داده و این در حالیست که مطالعه مذکور مقاطع تحصیلی را در یک دانشکده مورد بررسی قرار داده است همچنین طولانی بودن مدت تحصیل دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی به نسبت دانشجویان دانشکده بهداشت می‌تواند عامل این تفاوت باشد.

مطالعه حاضر بین رشته تحصیلی با دیدگاه دانشجویان نسبت به عملکرد اساتید راهنما تفاوت معنی‌داری را نشان داد که در برخی مطالعات مشابه، این یافته مشاهده می‌شود (۱، ۱۳، ۱۷). این اختلاف نظر، بین دانشجویان رشته تحصیلی ممکن است به این خاطر باشد که در دانشکده بهداشت برخی رشته‌ها در بیش از یک مقطع تحصیلی ارائه می‌گردد و در برخی از رشته‌ها صرفاً شامل یک مقطع تحصیلی بوده که این امر می‌تواند باعث عملکرد بهتر اساتید راهنما در این رشته تحصیلی گردد. علاوه بر این، موضوع طولانی بودن مدت

تحصیل دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و دندانپزشکی هم می‌تواند تأثیرگذار باشد.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که دانشجویان وضعیت عملکرد اساتید راهنما در حد نسبتاً مطلوب ارزیابی نموده و این در حالی است که دانشجویان به خوبی با وظایف اساتید راهنما آشنا بودند. امید است بتوان با ارائه بازخورد به اساتید راهنما در ارتباط با نظرات دانشجویان نسبت به عملکرد اساتید راهنما، بتوان آنان را از نقاط ضعف موجود آگاه نموده و در جهت اصلاح فرایند مشاوره، اقدامی موثر انجام شود.

لذا توصیه می‌گردد، جهت افزایش توان ارائه مشاوره توسط اساتید راهنما و همچنین بهبود ارائه خدمات، به مشاوره به

عنوان موضوعی نگاه شود که نیاز به آموزش دارد بطوریکه تاثیر مثبت این آموزش در افزایش رضایتمندی دانشجویان نسبت به عملکرد اساتید راهنما در مطالعه هزاهای (۲) مشاهده شده است، و اجرای برنامه آموزشی به روش کارگاهی به همراه ارائه مواد آموزشی متناسب با نیاز هر گروه آموزشی در جهت ارتقاء مشاوره و راهنمایی، مدنظر قرار گرفته شود.

قدردانی

نویسندگان از مسئولین محترم دانشکده و همچنین کلیه دانشجویانی که در انجام این کار همکاری داشتند صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایند.

References

- 1-Syedmajidi M, Jahanian I, Moradi N, Bijani A. [Students' viewpoints about academic guidance and consultation at Babol University of Medical Sciences]. The Journal of Medical Education and Development 2013; 8 (2): 2-14. [persian]
- 2-Hazavei M, Fathi Y. [Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan niversity of Medical Sciences]. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services 2000; 8 (2):56-64. [persian]
- 3-Jebreili M, Valizadeh S, Rahmani A, Ebrahimi H. [Duties and performance of academic advisors from the view of students of Tabriz School of Nursingand Midwifery in 2010]. The Journal of Medical Education and Development 2012; 7 (2): 3-12 [persian]
- 4-Sepahvandi M. [Review problems, emotional, behavioral, family and personal counseling services to clients of Lorestan University in academic]. Journal of Educational Sciences and Psychology Shahid Chamran University 2001;7 (3): 141-50. [persian]
- 5-Rabiei M, Salehi Najafabadi R, Siadat Seyed A.[Study of Counseling And Supervision Needs of The Students of Share-Kord Islamic Azad Univerty]. Updates And Researches Of Counseling 2007; 6 (22): 89-106. [persian]
- 6-Shams B, Garakyaraghi M, Ebrahimi A, Avizhgan M, Gyahchin A. [The Problems of Educational period and the Proper Referece for Solving Them: Medical Students' Viewpoints in Isfahan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2006; 6 (2): 63-70. [persian]
- 7-Coll K, Stewart R. collaboration between counseling services and academic program: An exploratory study of student outcome. Journal of College Counseling 2002;5(2):135-42.
- 8-Haji Aghajani S, Ghorbani R, Jenabi M, Saberian M, Rashidi Pour A, Malek M. [Instructors' performance, election, duties and responsibilities from students' points of view in Semnan Medical University, 2001-02]. JBUMS. 2003; 5 (5): 12-17. [persian]
- 9-Rajai M, Ahmadi SA, Abedi MR. [The Effect of educational group counseling promoting academic skills and achievements of high scholl students]. Counseling Research and Development 2005; 3 (12):41-51. [persian]
- 10-Hazaveii M. [Compare two methods of training teachers on student satisfaction of education]. Journal Scientific Hamedan University of Medical Sciences 2004; 5 (2):16-26. [persian]
- 11-Shakurnia A, Asadollahi P, Khodadadi A. [Present and Desired Status of Student Counseling in Opinions of AJUMS]. Journal of Medical Science 2011;10 (5): 469-79. [persian]

- 12-Haghdooost A, Esmaeili A. [Educational achievement in medical students entered university between 1995 and 2003, Kerman University of Medical sciences]. *Strides Dev Med Educ*. 2009; 5 (2): 80-87. [persian]
- 13- Mojahed S, Nasiriani K, Salimi T, Lotfi H, Khodayarian M. [The Viewpoints of Students in Yazd University of Medical Sciences on Selection of Adviser Faculties]. *Strides Dev Med Educ*. 2012; 8 (2) :115-123. [persian]
- 14-Galehdar N, Birjandi M. [Assessment of university students satisfaction from academic counseling of the tutors of Lorestan university of medical sciences in the second half of school year 2007-2008]. *Yafteh*. 2010; 11 (4): 53-63. [persian]
- 15-Legutko RS. Students grade their professors: An evaluation of a college's faculty advising by its graduating seniors. *The mentor : An Academic Advising Journal* 2006;8(4). [Cited September 1]. Available from: <http://dus.psu.edu/mentor/old/articles/060901rl.htm>
- 16-Schlosser L, Knox S, Moskovitz A. A qualitative examination of graduate advising relationships: The advising perspective. *Journal Counsel Psychology* 2003; 50 (2): 178-88.
- 17-Kabir zadeh A, Zamani Kiasari A, Mohseni Saravi B, Bagherian Farokhabadi E. Students Satisfaction of Personal Tutors in Mazandaran Medical Sciences University- Islamic Azad University - Sary Branch. 2007 [Accessed 11/04/2014]. Available from:<http://iausari.iau.ofis.ir>

Duties and Performance of Academic Advisors from the Students' Perspective

Ebrahimipour H¹, Arazi R², Shadnam Z³, Nasrollahi S⁴, Ebrahimipour S⁵, Lael- Monfared E^{6*}

Received: 2014/7/2

Accepted: 2015/3/10

Abstract

Introduction: Adopting the academic lifestyle environment, as a new life style, make the using of advisors unavoidable for students. The aim of the present study is to investigate Students' perspective about duties and performances of academic advisors in the school of Health of Mashhad University of Medical Sciences in 2013.

Methods: In this descriptive and cross- sectional study, 97 students were selected using stratified and simple sampling method. A the researcher made questionnaire including 34 items in 3 fields, which has been designed for each duties and performances of academic advisors from the students' perspective, were used to gather data which has been analyzed using descriptive statistics, t-test and ANOVA by SPSS 16.5 at 0.05 significant level.

Results: The main duties of advisors from the students perspective, respectively, were: to familiarize the students with rules and regulations of universities (3.9 ± 1.4), to evaluate the student's academic achievements (3.2 ± 1.4) and to prepare the students to accept the future responsibility (2.97 ± 1.4). As about 10.3% of the students ranked the advisors performance as good, 56.7% as moderate and 33% as weak.

Conclusion: the students evaluated the duties of the academic advisors as important but the performance of the advisors was not satisfactory from their perspective. The counseling process should consider as a special task which need training and we need to facilitate the relation between University Counseling Office and the academic advisors to promote their knowledge and performance.

Keywords: Advisor ,Teacher, Faculty, Students.

Corresponding Author: Lael- Monfared E, Health and management dept ,School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. elm_monfared@yahoo.com

Ebrahimipour H, Health Sciences Research Center, Department of Health and Management, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

Arazi R , Health & management dept, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Shadnam Z , Health & management dept, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Nasrollahi S, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Ebrahimipour S, School of Dentistry, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran